

Datum

2023-05-04

Vår referens

Lars G Larsson

Utvecklingssekreterare

lars.g.larsson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Avgifter och ersättningar inom arbetsmarknads- och socialnämndens verksamheter ASN-2023-6969

Sammanfattning

I ärendet redogör arbetsmarknads- och socialförvaltningen för de avgifter som arbetsmarknads- och socialnämnden tar ut för insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Det gäller avgifter vid olika former av placeringar samt avgift för familjerådgivning och familjestöd. I ärendet föreslås att vissa avgifter tas bort, andra ändras eller förblir oförändrade.

Ärendet behandlar dessutom avgift enligt lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. I ärendet föreslås att arbetsmarknads- och socialnämnden ska föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta att från den 1 januari 2024 införa en årlig avgift för tillsyn enligt denna lag.

Förslag till beslut

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att godkänna förslaget till årlig tillsynsavgift enligt lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.
2. Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta att den nya tillsynsavgiften ska träda i kraft den 1 januari 2024.
3. Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar om avgifter enligt SoL i enlighet med förslag i detta ärende.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Avgifter och ersättningar inom arbetsmarknads- och socialnämndens verksamhet

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-05-03

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2023-05-15

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-05-31

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige.

Beslutsunderlag

- [Här kommer namnet på de handlingar som ligger till grund för beslutsförslaget hämtas in

automatiskt. Du behöver inte skriva något under denna rubrik.]

Ärendet

Inledning

I ärendet redogör förvaltningen för de avgifter som arbetsmarknads- och socialnämnden tar ut för insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen (2001:453), SoL. Det gäller avgifter vid olika former av placeringar samt avgift för familjerådgivning och familjestöd. Ärendet redogör kort för föräldrars ersättningskyldighet då barn är placerade.

I ärendet föreslår arbetsmarknads- och socialförvaltningen att arbetsmarknads- och socialnämnden ska föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta att från den 1 januari 2024 införa en årlig tillsynsavgift för tillsyn enligt lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter. Lagen om tobaksfria nikotinprodukter trädde i kraft den 1 augusti 2022. Det är kommunfullmäktige som fastställer de avgifter som regleras av ovanstående lagstiftning. Kommunfullmäktige har ännu inte beslutat om någon avgift enligt lagen om tobaksfria nikotinprodukter.

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutade i maj 2020 om vilka avgifter som skulle tas vid placering i HVB eller i familjehem för missbruksvård samt vilka avgifter som skulle gälla vid övriga former av placeringar och boenden (ASN-2020-3145).

I ärendet föreslås att avgiften för placering i skyddat boende på grund av våld i nära relation tas bort liksom avgiften för insatsen familjestöd. Förslaget är att avgifterna upphör den 1 juli 2023.

Vidare föreslår förvaltningen att nämnden ska besluta att avgiften för kost vid placering i HVB eller i familjehem (ej missbruksvård) samt vid andra boendeinsatser från och med den 1 juli 2023 ska sänkas samt att avgift vid placering för viss annan heldygnsvård (korttidsboende) från och med den 1 november 2023 ska tas ut enligt beslut i kommunfullmäktige samt att de av kommunstyrelsen beslutade *Tillämpningsansvaringar för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad* ska tillämpas av förvaltningen.

Nedan redogör förvaltningen kortfattat för de bestämmelser som reglerar kommunens möjlighet att ta ut avgift. Därefter beskriver förvaltningen de olika avgifter som tas ut. Förvaltningen ger i ärendet förslag att vissa avgifter tas bort, andra ändras eller förblir oförändrade.

Arbetsmarknads- och socialnämndens intäkter avseende prövning och tillsyn enligt alkohollagen och lag om tobak och liknande produkter uppgick år 2022 till 10 835 526 kr.

Arbetsmarknads- och socialnämndens intäkter avseende avgifter/ersättningar för olika former av placeringar och för insatsen familjestöd uppgick år 2022 till 4 510 00 kr.

Intäkterna avseende familjerådgivning uppgick år 2022 till 1 088 100 kr.

Lagliga förutsättningar för uttag av avgift

Enligt 2 kap. 5 § kommunallagen (2017:725), KL, får kommunen ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som den tillhandahåller. För tjänster eller nyttigheter som kommunen är skyldig att tillhandahålla får dock avgifter endast tas ut om det följer av lag eller annan författning. Enligt 2

kap. 6 § KL gäller den så kallade självkostnadsprincipen, det vill säga att kommunen inte får ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som den tillhandahåller.

Enligt 8 kap. 1 § SoL medför stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär inte kostnadsansvar för den enskilde vårdtagaren. Kommunen får, enligt 8 kap. 1 § SoL, ta ut ersättning för uppehållet av vuxna personer som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i hem för vård eller boende (HVB) eller i ett familjehem. Detta gäller oavsett som vården sker med stöd av SoL eller lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Bestämmelsen gäller bara vuxna och inte personer under 18 år. Regeringen meddelar föreskrifter om den högsta avgift som får tas ut. För närvarande är den högsta avgiften 80 kronor per dag (6 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937), SoF).

Kommunen får dessutom enligt 8 kap. 1 § SoL ta ut skälig ersättning för andra stöd- och hjälpinsatser. Vad som avses med andra stöd- och hjälpinsatser framgår inte klart av bestämmelsen i 8 kap. 1 § SoL.

I regeringens proposition om vissa frågor om ersättning för uppehälle vid vård inom socialtjänsten, m.m. (prop. 1986/87:129) nämns som exempel inackorderingshem eller andra liknande hem som i stort sett enbart tillhandahåller ett skyddat boende i förening med viss omvårdnad eller tillsyn.

Förvaltningens tolkning av bestämmelsen är att den bland annat också omfattar uppehållet vid placering för boende i HVB eller familjehem där personer är placerade av andra skäl än vård och behandling för missbruk. Det kan också vara andra typer av boenden som hemlösa personer får bistånd till.

Arbetsmarknads- och socialnämnden beviljar bistånd enligt SoL till lägenheter med så kallade kommunala andrahandskontrakt. Då föreligger det ett hyresförhållande mellan nämnden och den enskilde och hyra tas ut enligt bestämmelserna i hyreslagen (12 kap. jordabalken). Avgift är således inte aktuellt i dessa fall.

Enligt 8 kap. 2 § får kommunen enligt grunder som kommunen bestämmer ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader för bland annat familjerådgivning.

8 kap. 2–9 §§ reglerar avgifterna för hemtjänst, dagverksamhet och särskilt boende. Dessa bestämmelser aktualiseras för nämnden när det gäller avgift för placering i hem för viss annan heldygnsvård (korttidsboende).

Kommunens rätt att ta ut avgifter för tillsyn framgår av lagen om tobaksfria nikotinprodukter.

Normalt fattar kommunfullmäktige beslut om avgifter. Enligt praxis kan avgifter emellertid beslutas av en nämnd då det som avgifterna rör är samlat i en förvaltning under denna nämnd.

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar om alla avgifter som berörs i detta ärende, förutom de avgifter som tas ut med stöd av lagen om tobaksfria nikotinprodukter samt avgifter som gäller inom vård och omsorg, exempelvis hemtjänst, dagverksamhet och bostad med särskild ser-

vice/korttidsboende. Dessa avgifter beslutas av kommunfullmäktige.

Bestämmelser om att väcka talan om ersättning i domstol

Av 9 kap. 3 § SoL framgår att socialnämnden har möjlighet att väcka talan i domstol om en enskild inte frivilligt återbetalar kostnader som kommunen haft enligt 8 kap 1 § SoL.

Talan ska väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det att kostnaden uppkom. Enligt samma bestämmelse får inte talan om ersättning bifallas, om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket.

Bestämmelser om att helt eller delvis efterge fordran

Av 9 kap. 4 § SoL framgår att socialnämnden helt eller delvis får efterge den ersättningsskyldighet som avses i 8 kap. 1 § första och andra styckena.

Avgift vid vård eller behandling för missbruk på HVB eller i familjehem

Enligt 8 kap. 1 § SoL får kommunen ta ut ersättning för uppehållet (kost och logi) av vuxna personer som på grund av missbruk av alkohol, narkotika eller därmed jämförbara medel får vård eller behandling i HVB eller i ett familjehem. Den högsta avgift som kan tas ut från den enskilde beslutas av regeringen och framgår av 6 kap. 1 § socialtjänstförordningen (SoF). Den högsta avgiften är för närvarande 80 kr per dag.

Personer som uppbär försörjningsstöd är befriade från avgift, liksom personer som har inkomst som understiger normen för försörjningsstöd. Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till ett lägre belopp eller helt sättas ned. Socialnämnden kan fatta beslut enligt 9 kap § 4 SoL om eftergift avseende ersättningsskyldighet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden tar ut avgift enligt ovanstående bestämmelser. Ingen förändring föreslås.

Avgift för uppehälle (logi och kost) vid placering i HVB eller i familjehem (ej missbruksvård) samt vid andra boendeinsatser

Kommunen får enligt 8 kap. 1 § SoL ta ut ersättning för andra stöd- och hjälpinsatser. Detta gäller oavsett vad som är huvudorsaken till stöd- och hjälpinsatserna. Förvaltningens tolkning av bestämmelsen är att den omfattar boende i HVB eller familjehem där personer är placerade av andra skäl än vård och behandling för missbruk. Avgiften omfattar också alla andra typer av boenden för vuxna som hemlösa personer får bistånd till. Avgift tas inte ut då hyresavtal är tecknat eftersom hyra då utgår enligt hyreslagen, 12 kap. jordabalken.

Personer som uppbär försörjningsstöd är befriade från avgift, liksom personer som har inkomster som understiger normen för försörjningsstöd. Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till ett lägre belopp eller helt sättas ned. Socialnämnden kan fatta beslut enligt 9 kap § 4 SoL om eftergift avseende ersättningsskyldighet.

Avgiften delas upp i en avgift för logi och en avgift för kost.

Avgift för logi

Avgiften för logi är på samma nivå som för bostad i särskilt boende då inte hyresavtal tecknas enligt jordabalken (8 kap. 2 § p. 6 SoL och 8 kap. 5 § p. 2 SoL).

Enligt 8 kap. 5 § SoL kan avgiften för bostad i särskilt boende per månad uppgå till högst en tolfedel av 0,5539 prisbasbelopp. Prisbasbeloppet år 2023 är 52 500 kr. Avgiften för logi är därför 80 kr per dygn.

Göteborgs stad tar ut en avgift med 172 kr per dygn för boendet (logi) vid placering på hem som i huvudsak tillhandahåller boende. Motsvarande avgift för Stockholms stad är 70 kr.

Avgiften justeras årligen baserat på utvecklingen av prisbasbeloppet. Ingen förändring föreslås.

Avgift för kost – förslag att sänka avgiften

I en del av de boenden och institutioner som förvaltningen beviljar bistånd till ingår en eller flera måltider.

Avgiften för kost utgår för närvarande från vad som gäller inom hälsa- vård- och omsorgsförvaltningens så kallade korttidsboenden. Denna avgift baseras bland annat på Konsumentverkets beräkningar av matkostnader för olika åldersgrupper.

Avgiften räknas upp årligen baserat på dessa kostnader och utvecklingen av konsumentprisindex. I avgiften ingår utöver livsmedel-/råvaror även tillagning, transport (servicedel) och basavgift. I basavgiften ingår förbrukningsartiklar.

Avgiften för kost uppgår för närvarande till 4 799 kr per månad eller 158 kr per dag. Om inte en eller flera måltider ingår i boendet/intuitionen ska ett avdrag göras på avgiften.

Förvaltningen har utrett frågan om avgift för kost och kommit fram till att den ligger på en hög nivå jämfört med Konsumentverkets beräknade kostnader för livsmedel.¹ Att avgiften ligger högre beror på att i nuvarande avgift för kost görs ett tillägg för tillagning, transport och en basavgift. Även en del brukare som förvaltningen har kontakt med har reagerat på att avgiften för kost ligger på en hög nivå.

I jämförelse med nivån på behovsposten livsmedel i riksnormen ligger också avgiften på en hög nivå.² Behovsposten livsmedel i riksnormen för försörjningsstöd uppgår till 2 450 kr per månad för unga vuxna 19-20 år, för övriga vuxna uppgår den till 2 145 kr.

Funktionsstödsförvaltningen tar ut en avgift för kost (matabonnemang) för de som har insats i form av gruppboende samt korttidsvistelse enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Avgiften för kost grundas på ett genomsnitt av Konsumentverkets beräkning av kostnader för livsmedel för personer 18-60 år då samtliga måltider äts hemma. Inga tillägg görs för tillagning, transport och ingen basavgift tas ut.

¹ [Beräknade hushållskostnader - Publikationer - Konsumentverket](#)

² [Fördelning av behovsposter i riksnorm 2023 \(sharepoint.com\)](#)

För år 2023 är avgiften för kost inom gruppboende och korttidsvistelse enligt LSS 3 525 kr per månad eller 116 kr per dag.

Förvaltningen föreslår att arbetsmarknads- och socialnämnden med anledning av ovanstående beslutar att avgift för kost vid placering i HVB eller i familjehem (ej missbruksvård) samt vid andra boendeinsatser ska uppgå till samma nivå som gäller inom ovan LSS-verksamheter, det vill säga 3 525 kr per månad eller 116 kr per dag och att ny avgift ska gälla från och med den 1 juli 2023.

Göteborgs stad tar ut en avgift med 123 kr per dygn för kost vid placering på hem som i huvudsak tillhandahåller boende. Motsvarande avgift i Stockholms stad är 105 kr.

Avgift vid placering på skyddat boende

Janne Grönholm (MP) har i ett nämndsinitiativ föreslagit att avgift vid placering av våldsutsatta i skyddat boende ska tas bort. Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde i september 2022 (ASN-2022-12956) att uppdraga åt förvaltningen att genomföra en översyn av boendeavgifter vid placering i skyddade boenden och återkomma i ärendet till nämnden.

Enligt beslut i arbetsmarknads- och socialnämnden i maj 2020 (ASN-2020-3145) ska en avgift för kost och logi tas ut vid placering i olika former av boenden, inklusive HVB och familjehem. Placering i skyddat boende på grund av våld i nära relation likställs med boende i HVB.

Avgiften för logi på ovan nämnda boenden ligger på samma nivå som för bostad i särskilt boende då inte hyresavtal tecknas enligt jordabalken (8 kap. 2 § p.6 SoL och 8 kap. 5 § p. 2 SoL).

Avgiften för logi uppgår år 2023 till 80 kr per dygn. I de fall kost serveras på det skyddade boende utgår en avgift. Avgiften för kost utgår från vad som gäller inom hälsa- vård- och omsorgsförvaltningens så kallade korttidsboenden. Denna avgift baseras bland annat på Konsumentverkets beräkningar av matkostnader för olika åldersgrupper. År 2023 uppgår avgiften för kost till 158 kr per dygn. Om inte en eller flera måltider ingår i boendet ska ett avdrag göras på avgiften.

En bedömning av den enskildes betalningsförmåga ska göras i samband med att avgiften fastställs. Personer som uppbär försörjningsstöd är befriade från avgift, liksom personer som har inkomster som understiger normen för försörjningsstöd. Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till ett lägre belopp eller helt sättas ned.

Socialnämnden kan fatta beslut enligt 9 kap § 4 SoL om eftergift avseende ersättningsskyldighet. Möjligheten att vid beräkning av den enskildes betalningsförmåga ta hänsyn till skulder är begränsad.

Förvaltningen möter många våldsutsatta personer i behov av skyddat boende. Det är vanligt att den enskilde, förutom fysiskt och psykiskt våld, är utsatt för olika former av ekonomiskt våld. Det kan handla om att undanhålla ekonomin för partnern, att ta kontroll över hens konton eller bank-id, att skuldsätta hen eller att hindra hen från att arbeta.

Ekonomiskt våld kan ge långvariga och märkbara konsekvenser för den utsatta. Det är en del i strategierna i våldsutövningen att försätta den andra i vanmakt eller ekonomiskt trångmål.

En hög andel av de personer som är placerade på skyddade boenden på grund av våld i nära relation betalar ingen avgift eftersom de har försörjningsstöd eller har en så låg inkomst att de inte har något betalningsutrymme. I mars 2023 betalade åtta av cirka 100 personer som var placerade på skyddat boende avgift. Under det senaste året har 5–10 procent av de placerade betalat avgift.

Det är angeläget att de avgifter som nämnden tar ut inte hindrar våldsutsatta personer att ansöka om stöd och hjälp och att avgifterna inte leder till att våldsutsatta personer lämnar skyddade boenden trots att behovet kvarstår. Förvaltningen har inga uppgifter om att våldsutsatta personer tackar nej till skyddat boende på grund av avgiften eller att de lämnar ett skyddat boende av detta skäl. Det kan likväl ha förekommit.

I samband med utredning av ansökan om skyddat boende gör förvaltningen också en utredning om den enskildes ekonomiska förhållanden för att kunna besluta om eventuell avgift. Möjligheten till att ha hänsyn till skulder är begränsad. Många våldsutsatta upplever att utredning av deras ekonomiska situation som stressande och anser också att den summa de får behålla är låg.

Det ekonomiska våldets konsekvenser är något personen ibland måste leva med under lång tid och det tar som regel ett par månader för socialtjänsten att få en klar bild över hur klientens ekonomiska situation ser ut.

Förvaltningens bedömning är att våldsutsatta brottsoffer är en särskilt utsatt grupp och att det finns skäl behandla dessa personer annorlunda än andra grupper när det gäller frågan om avgifter. Många är ekonomiskt utsatta och det tar ofta lång tid åter återfå en ekonomisk stabilitet. Även om det inte är känt att personer utsatta för våld i nära relation tackar nej till skyddat boende eller lämnar sådana i förtid på grund av avgiften, är risken för att sådant ändå kan förekomma ett skäl att ta bort avgiften.

Under år 2022 har både Göteborgs stad och Stockholms stad beslutat att ta bort avgift vid placering på skyddat boende för personer som utsätts för våld i nära relation.

Stockholms stad har beslutat att ta bort avgiften för boende (logi) men tar ut avgift för kost om det tillhandahålls på boendet. Göteborgs stad har beslutat att helt ta bort avgiften, även för kost.

Vare sig i Malmö stads interna skyddade boenden eller i något av de externa boenden som förvaltningen har upphandlat ingår kost.

Med anledning av ovanstående föreslås arbetsmarknads- och socialnämnden besluta att ta bort avgiften för kost och logi vid placering på skyddat boende för personer som är utsatta för våld i nära relation.

Förslaget är att avgiften ska upphöra den 1 juli 2023.

Avgift vid placering i hem för viss annan heldygnsvård (korttidsboende)

Detta avsnitt i ärendet handlar om att förvaltningen föreslår att arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att brukare som av förvaltningen beviljas bistånd till korttidsboende enligt SoL ska

betala avgift enligt den taxa och de avgifter som är beslutade av kommunfullmäktige³ och att förvaltningen ska tillämpa de av kommunstyrelsen beslutade tillämpningsanvisningarna för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad⁴.

Hem för viss annan heldygnsvård, så kallat korttidsboende, är ett tillfälligt boende för äldre eller för personer med funktionsnedsättning som ger möjlighet till rehabilitering för den enskilde eller avlastning för anhöriga. Korttidsboende kan också beviljas i väntan på att få flytta hem efter vård eller till ett annat, anpassat boende. Verksamheten bedrivs enligt 7 kap. 1 § 3 SoL.

Många av de personer som beviljas korttidsboende är äldre personer som vistats på sjukhus eller som väntar på plats i ett särskilt boende. Dessa bistånd beviljas av hälsa- vård- och omsorgsförvaltningen. Andra som beviljas korttidsboende är personer med omfattande psykiska funktionsnedsättningar som behöver rehabilitering. Bistånd till dessa placeringar beviljas vanligtvis av funktionsstödsförvaltningen.

Även arbetsmarknads- och socialförvaltningen beviljar bistånd till placering på boenden som har tillstånd att bedriva korttidsboende. Dessa bistånd har tidigare beviljats som bistånd till boende i form av dygnsboende.

Eftersom insatsen inte endast omfattas av boende, utan även inkluderar rehabiliterande insatser i heldygnsvård, fanns det ett behov av att särskilja dessa insatser i nämndens delegationsordning. Arbetsmarknads- och socialnämnden fattade därför i juni 2021 beslut (ASN-2021-2598) om att i delegationsordningen föra in en punkt om bistånd i form av placering i hem för viss annan heldygnsvård (korttidsboende).

De placeringar som arbetsmarknads- och socialförvaltningen beviljar bistånd till är korttidsboenden som har en inriktning på behandling/omvårdnad/rehabilitering för personer med samsjuklighet. Med samsjuklighet menas att ha två eller flera sjukdomsdiagnoser samtidigt, i detta fall missbruk eller beroende och annan psykiatrisk diagnos.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har enligt reglementet ansvar för bistånd till på grund av missbruk/beroende eller samsjuklighet. Under år 2022 omfattades 82 personer av insatsen korttidsboende som beviljats av arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Under perioden jan-mars 2023 har förvaltningen haft 36 personer med pågående insats i form av korttidsboende.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har tagit ut avgift vid placering på korttidsboende på samma sätt som vid placeringar i dygnsboende och på institution för missbruksvård. För dygnsboende gäller en högsta avgift med 158 kr per dygn för mat och 80 kr per dag för boendet.

När det gäller personer som får vård eller behandling för sitt missbruk gäller 80 kr per dygn för uppehållet, i enlighet med vad som framgår av 6 kap. 1 § socialtjänstförordningen (2001:937). Utrymme att betala avgift har beräknats utifrån om den enskilde har inkomster som innebär ett överskott i förhållande till den norm som finns för försörjningsstöd.

Kommunfullmäktige beslutar om vilka avgifter som ska gälla inom vård och omsorg. Det gäller

³ Översyn av taxor och avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad, STK 2013-444

⁴ Tillämpningsanvisningar för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad

bland annat avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och bostad i särskilt boende/korttidsboende samt boendeabonnemang/matkostnad i särskilt boende/korttidsboende. Korttidsboende faller in under begreppet hemtjänst enligt avgiftsbestämmelserna i socialtjänstlagen.

Kommunfullmäktige beslutade om taxor och avgifter i Malmö stad år 2014. Kommunfullmäktige beslutade år 2016 om vissa revideringar utifrån justering av beräkningsmodell för inkomstintervall i vård- och omsorgstaxan⁵. Avgifterna påverkas av utvecklingen av prisbasbeloppet⁶. Vilka taxor och avgifter som tas ut av Malmö stad år 2023 samt hur de beräknas framgår av information på malmo.se.⁷

Kommunstyrelsen har beslutat om tillämpningsanvisningar⁸ i syfte att förtydliga handläggningen av avgifter enligt den taxekonstruktion som beslutades av kommunfullmäktige 2014. Tillämpningsanvisningar ska fungera som stöd i att kvalitetssäkra handläggningen och bidra till att beslut som fattas av avgiftshandläggare blir lika.

Nuvarande tillämpningsanvisningar reviderades enligt ett beslut i kommunstyrelsen i december 2021 och gäller sedan den 1 januari 2022 (STK-2021-346).

Förslag att ta ut avgift för korttidsboende i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om taxor och avgifter inom vård och omsorg

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har utrett frågan om avgift för de brukare som beviljas korttidsboende. Slutsatsen är att de brukare som förvaltningen beviljar placering på korttidsboende enligt socialtjänstlagen (SoL) ska betala avgift enligt samma bestämmelser som de brukare som beviljas samma insats av hälsa- vård- och omsorgsförvaltningen och funktionsstödsförvaltningen, det vill säga i enlighet med kommunfullmäktiges beslut av taxor och avgifter för vård och omsorg samt enligt bestämmelserna om avgifter i 8 kap. SoL.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår med anledning av ovanstående att nämnden beslutar att brukare som förvaltningen beviljar korttidsboende enligt SoL ska betala avgift enligt taxa och avgifter beslutade av kommunfullmäktige och att förvaltningen ska tillämpa de av kommunstyrelsen beslutade tillämpningsanvisningarna för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad.

Att beräkna avgift enligt ovanstående innebär att tillämpa de bestämmelser som finns i 8 kap. SoL som bland annat reglerar högsta avgift (maxtaxa) samt hur brukarens inkomst och kostnader ska beräknas innan avgift kan tas ut. Bestämmelserna har inte tidigare tillämpats av arbetsmarknads- och socialförvaltningen och förvaltningen bedömer att det tar tid att ta fram rutiner inom området samt att utbilda personal i avgiftshandläggningen.

Förvaltningen föreslår därför att avgiften för korttidsboende, enligt ovan, ska införas från den 1 november 2023.

Nedan redogörs för den avgift som gäller för korttidsboende, vad som ingår och hur den beräk-

⁵ Justering av beräkningsmodell för inkomstintervall vård- och omsorgstaxan, STK-2016-1

⁶ Prisbasbeloppet beräknas årligen av Statistiska centralbyrån och fastställs av regeringen.

Prisbasbeloppet speglar förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni året före det år som prisbasbeloppet avser.

⁷ [Avgifter för vård och omsorg - Malmö stad \(malmo.se\)](http://malmo.se)

⁸ Tillämpningsanvisningar för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad

nas.

I 8 kap 2–9 §§ SoL finns bestämmelser om kommunens rätt att ta ut avgifter enligt ovan. För avgifter för hemtjänst, dagverksamhet och bostad i särskilt boende finns bestämmelser som reglerar högsta avgift (högekostnadsskydd/maxtaxa) samt hur brukarens inkomst och kostnader ska beräknas innan avgift kan tas ut. Insatsen korttidsboende faller in under begreppet hemtjänst och insatsen omfattas därmed av högekostnadsskydd.

För korttidsboende tas en avgift ut för service, omvårdnad och hälso- och sjukvård. Maxtaxan för dessa insatser får högst uppgå till en tolfedel av 0,5392 prisbasbelopp. Prisbasbeloppet för år 2023 uppgår till 52 500 kr. Maxtaxan år 2023 uppgår till 2 359 kr per månad (0,5392 x 52 500 kr/12). Om och i så fall vilken avgift som brukaren ska betala beror på brukarens inkomster. I maxtaxan är inte inkluderat mat på korttidsboende eller på särskilt boende.

För beräkning av avgift ska brukaren lämna in inkomstuppgifter varefter avgiftsutrymmet räknas ut. Avgiftsutrymmet räknas ut genom att dra av förbehållsbelopp och boendekostnader från brukarens nettoinkomst. Förbehållsbeloppet är ett schablonbelopp som beräknas täcka den enskildes normala levnadskostnader. Förbehållsbeloppet för år 2023 framgår på malmo.se.⁹ Om avgiftsutrymmet är lägre än beräknad avgift sänker Malmö stad avgiften så att brukaren inte betalar mer än sitt avgiftsutrymme. Avgifter för mat och hyra (på särskilt boende) tillkommer oavsett avgiftsutrymmets storlek.

Vid placering på korttidsboende utgår ingen avgift eller hyra för själva boendet men det tillkommer en avgift för ett så kallat boendeabonnemang, i vilket ingår livsmedel/råvaror, tillagning, transport med mera (servicedel) och en basavgift. I basavgiften ingår förbrukningsartiklar.

I måltidsdelen ingår både kostnad för tillagning, transport och livsmedel för frukost, lunch, middag och mellanmål. För livsmedel/råvarudel används Konsumentverkets referensvärde för levnadskostnader för personer 75 år och äldre där alla mål äts hemma.

Kostnad för tillagning och transport med mera räknas upp utifrån årlig förändring av livsmedelsindex i oktober månad. Basavgiften räknas upp utifrån årlig förändring av konsumentprisindex¹⁰ under oktober månad.

2023 uppgår avgiften för boendeabonnemang till 4 799 kr per månad eller 158 kr per dag.

Personer som beviljas särskilt boende eller korttidsboende och omfattas av socialpsykiatri enligt socialtjänstlagen kan enligt uppgifter i *Tillämpningsanvisningar för beräkning av avgifter inom vård och omsorg i Malmö stad* beviljas undantag för avgift för boendeabonnemang, dock tas alltid basavgiften ut. Det kan vara aktuellt att bevilja undantag från avgift då en person bor på ett korttidsboende där hen själv köper och tillagar maten.

Boendeabonnemanget (4 799 kr/månad) är uppdelat enligt nedan tabell.

Livsmedels-/råvarudel - räknas fram enligt Konsumentverkets kostnader för livsmedel	3 070 kr/månad
Tillagnings- och transportdel m.m. (servicedel) -räknas årligen upp utifrån årlig förändring av livsmedelsindex oktober månad	1 607 kr/månad

Basavgift - räknas upp utifrån årligen förändring av konsumentprisindex oktober månad	122 kr/månad
---	--------------

	Andel (%)	Kr/dag	Kr/månad
Frukost	20 %	31 kr	935 kr
Lunch	50 %	77 kr	2 339 kr
Middag	30 %	46 kr	1 403 kr
Frukost och lunch	70 %	108 kr	3 274 kr
Basavgift (förbrukningsartiklar)		4 kr	122 kr
Summa	100 %	158 kr	4 799 kr

Avgift för familjestöd

Familjestöd är en verksamhet inom arbetsmarknads- och socialförvaltningen som ger insatser till föräldrar som har behov av stöd på grund av fysisk eller psykisk ohälsa, social problematik eller kris i familjen. Insatsen är i först hand riktad till familjer med barn 0–6 år.

Bistånd till insatsen beviljas efter individuell bedömning med stöd av 4 kap. 1 § SoL.

Familjestöd har funnits i Malmö stads regi i cirka 80 år och hette tidigare Hemvårdarverksamheten. Verksamheten har varit inriktad på att avlasta småbarnsfamiljer med hushållssysslor och att ta hand om barnen så att föräldern exempelvis kan vila, sköta hushållet, gå på möten eller behandlingar. Successivt har innehållet i insatsen förändrats till att idag ha en inriktning som sträcker sig utöver den tidigare.

Familjestöd kan ges som en fristående insats eller som ett komplement till en behandlande insats från socialtjänsten där familjestöd blir en del av förändrings- och behandlingsarbetet tillsammans med familjen.

Familjestöd utvecklas mot att ha tydliga stöd- och behandlingsinslag. Kraven på medarbetarnas kompetens har höjts. De är barnskötare och har vidareutbildning i spädbarnsutveckling, anknytning och samspel, våld i nära relation, dokumentation, första hjälpen till psykisk hälsa, barnrätt och barnkonventionen, trauma-, kris- och sorgearbete samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Under år 2022 ändrades medarbetarnas tjänstetitel från hemvårdare till familjestödsassistent.

Nuvarande avgift

Den som beviljas familjestöd betalar en avgift för insatsen. Avgift som tas ut bygger på att insatsen går att jämföra med hemtjänst.

Enligt 8 kap. 2 § första stycket p. 4 SoL får kommunen enligt grunder som kommunen bestämmer ta ut skäliga avgifter som inte överstiger kommunens självkostnader för hemtjänst. Avgiftens storlek för familjestöd bestäms idag med stöd av samma bestämmelser i 8 kap. SoL som gäller för

⁹ [Beräkna avgift för vård och omsorg - Malmö stad \(malmo.se\)](https://www.malmo.se/berakna-avgift-for-vard-och-omsorg)

¹⁰ Konsumentprisindex (KPI) mäter den genomsnittliga prisutvecklingen för hela den privata inhemska konsumtionen, de priser konsumenten faktiskt betalar. KPI är det vanliga måttet för kompensations- och inflationsberäkningar i Sverige.

hemtjänst. Maxtaxan för år 2023 är 2 359 kr per månad.

Under år 2022 fick 70 familjer insats i form av familjestöd, varav 23 betalade en avgift. I genomsnitt betalade familjerna 1 750 kr per månad. Under år 2021 betalade 13 av 58 familjer avgift, i genomsnitt 1 700 kr per månad.

Förslag att ta bort avgift för familjestödsverksamheten

Förvaltningen bedömer att familjestödsverksamheten har utvecklats från att ha varit en insats av hemtjänstkaraktär till att vara en stöd- och hjälpinsats av behandlingskaraktär. Av 8 kap. 1 § SoL framgår att stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär inte medför kostnadsansvar för den enskilde.

Av 8 kap. 2 § första stycket p. 2 SoL framgår vidare att kommunen inte får ta ut avgifter för verksamhet för barn och unga som enligt 5 kap. 1 § SoL är stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär.

Med anledning av ovanstående föreslår förvaltningen att arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att insatsen familjestöd ska vara avgiftsfri från och med den 1 juli 2023.

Avgift för familjerådgivning

Familjerådgivningen i Malmö stad är en lagstadgad verksamhet som ska kunna erbjudas alla i kommunen (5 kap. 3 § SoL). Verksamheten vänder sig till vuxna med problem i par- eller familjereationer. Syftet med verksamheten är att genom samtal bidra till att stärka relationen eller ge stöd för att kunna avsluta en relation på ett bra sätt.

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutade år 2019 att höja avgiften från 200 kr till 300 kr per samtal (ASN-2018-20565). Bakgrunden var bland annat att tillgängligheten för familjerådgivningens insatser behövde stärkas.

Avgiftshöjningen baserades på verksamhetens ökade självkostnad och bestod av anpassning till förändringar i det allmänna kostnadsläget samt ett behov av att öka tillgängligheten för att möta efterfrågan hos par och familjer. Avgiften har legat fast sedan nämndens beslut år 2019.

Avgiften år 2023 i jämförelse med andra större kommuner samt närliggande kommuner framgår av nedan tabell.

Större kommuner	Närliggande kommuner
Stockholm: 450 kr	Lund: 300 kr
Göteborg: 408 kr (par) 276 kr (enskilt samtal)	Helsingborg: 200 kr
Uppsala: 350 kr	Trelleborg: 300 kr (par) 200 kr (enskilt samtal)

Avgiften ligger nivå med flera andra kommuner. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) har påtalat att det är viktigt att avgiften inte förhindrar tillgången till familjerådgivning. Förvaltningen bedömer att det inte finns skäl att höja avgiften för familjerådgivning utan att den ska ligga kvar på nuvarande nivå. Förslaget är därför att avgiften ska vara oförändrad.

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) kommer under 2023-2024 följa upp kommunernas

avgift för familjerådgivning och se hur denna ligger i förhållande till inkomstnivåerna i kommunen.

Föräldrars ersättningskyldighet för placerade barn

Föräldrar är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader när ett barn under 18 år får vård utanför det egna hemmet. Detta framgår av 8 kap 1 § SoL. Bestämmelsen gäller även för förälder som inte är vårdnadshavare. Föräldrarnas skyldighet att bidra till kommunens kostnader för ett barns vård i annat hem än det egna ska, i enlighet med 6 kap. 2 § socialtjänstförordningen (SoF), bestämmas efter samma grunder som om det gällde att bestämma betalningskyldighet för var och en av dem enligt 19 kap. socialförsäkringsbalken (2010:110).

Ersättningskyldigheten framgår av lag och förordning och är inte det samma som att betala en avgift, varför frågan inte behandlas närmare i detta ärende.

Rutin för tillämpning för arbetet med avgifter som tas ut med stöd av SoL

Förvaltningen har tagit fram en rutin för tillämpning av arbetet med avgifter. Den omfattar bland annat när det kan vara aktuellt att enligt 9 kap. 4 § SoL helt eller delvis efterge ersättningskyldighet samt rutiner för att väcka talan i domstol om en enskild inte frivilligt återbetalar kostnader som kommunen haft enligt 8 kap 1 § SoL.

Rutinen kommer att revideras efter arbetsmarknads- och socialnämndens beslut om avgifter i detta ärende.

Avgift för serveringstillstånd och för handel med tobak, folköl, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare samt tobaksfria nikotinprodukter

Enligt arbetsmarknads- och socialnämndens reglemente (24 §) ansvarar nämnden för handläggning av ärenden som gäller alkoholserveringstillstånd och försäljningstillstånd för tobak. Nämnden ansvarar också för försäljning av övriga produkter som omfattas av lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter. Arbetsmarknads- och socialnämnden är enligt reglementet dessutom lokal tillsynsmyndighet enligt alkohollagen (2010:1622) och gällande försäljning av tobak och övriga produkter enligt lagen om tobak och liknande produkter.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen, genom tillståndsenheten, har en för ändamålet väl uppbyggd organisation för att hantera omnämnda uppgifter.

Ny tillsynsavgift för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter

Försäljning av tobaksfria nikotinprodukter regleras i lagen (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter.

En tobaksfri nikotinprodukt är en produkt utan tobak som innehåller nikotin för konsumtion. Lagen innehåller bland annat bestämmelser om att tobaksfria nikotinprodukter endast får säljas eller på annat sätt lämnas ut till den som har fyllt 18 år, begränsningar kring marknadsföring, pro-

duktkrav och krav på innehållsdeklaration och hälsovarning på förpackningarna.

Vidare följer av lagen att en näringsidkare inte får bedriva detaljhandel med tobaksfria nikotinprodukter utan att först ha gjort en anmälan till den kommun där det fysiska försäljningsstället är beläget samt att näringsidkaren måste ha ett program för egenkontroll, vilket syftar till att skapa goda rutiner kring försäljningen och efterlevnaden av reglerna, bland annat vad gäller ålderskontroll.

Lagen om tobaksfria nikotinprodukter trädde i kraft den 1 augusti 2022.

Lagliga förutsättningar för uttag av avgift för tillsyn

Enligt 40 § lagen om tobaksfria nikotinprodukter får en kommun ta ut avgifter för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig försäljning. Malmö kommunfullmäktige har inte beslutat om någon avgift för kommunens tillsyn enligt denna bestämmelse.

Förslag på nivå på tillsynsavgift för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår att arbetsmarknads- och socialnämnden föreslår kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att besluta om att införa en årlig tillsynsavgift för tillsyn enligt lagen om tobaksfria nikotinprodukter.

Förvaltningen bedömer att tidsåtgången avseende tillsyn av försäljning av tobaksfria nikotinprodukter motsvarar den tidsåtgång som gäller för försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare.

Den årliga tillsynsavgiften för försäljning av e-cigarett och påfyllningsbehållare uppgår till 3 000 kronor. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen föreslår därför att den årliga tillsynsavgiften för tillsyn enligt lagen om tobaksfria nikotinprodukter ska uppgå till 3 000 kr och att den ska tas ut från den 1 januari 2024.

En icke uttömmande genomgång av tillsynsavgiften i några andra kommuner visar att avgiften varierar mellan 1 645 kr och 3 400 kr.

Större kommuner	Närliggande kommuner
Stockholm: 3 400 kr	Lund: ej fastställt.
Göteborg: 2 950 kr	Helsingborg: 3 000 kr
Uppsala: ej fastställt.	Landskrona: 1 645 kr

Bilaga

Avgifter 2023 enligt SoL

Överstruket är nu gällande avgift som föreslås ändras.

Gulmarkerat är förslag till förtydliganden och förändringar i förhållande till de avgifter och den text som gäller idag.

Kategori	Vård/boende	Avgift/lagrum	Kommentar
HVB, familjehem (SoL eller LVM)	Vård och behandling för missbruk	80 kr/dag enligt 8 kap. 1 § SoL, 6 kap. 1 § SoF.	Följer den avgift som framgår av 6 kap. 1 § SoF. Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL om den enskilde saknar betalningsförmåga.
HVB, familjehem, eller annan insats som beviljas som boende, med eller utan stöd/skydd. Skyddat boende för personer utsatta för våld i nära relation.	Placering med och utan stödinsatser för olika grupper av personer som beviljas bistånd till boende, HVB, familjehem.	80 kr/dag för logi enligt 8 kap. 1 § SoL. 158 kr/dag för kost enligt 8 kap. 1 § SoL 116 kr/dag för kost enligt 8 kap. 1 § SoL Avdrag när all kost inte ingår görs med 20 % för frukost, 40 % för lunch och 40 % för middag.	Avgiften för logi är en tolfedel av 0,5539 prisbasbelopp, motsvarande vad som gäller för särskild boende då hyresavtal inte tecknas enligt 12 kap. jordabalken (8 kap. 5 § SoL). Avgift för kost i enlighet med att genomsnitt av Konsumentverkets beräkning av kostnader för livsmedel för personer 18-60 år då samtliga måltider äts hemma. Bör efterges helt eller delvis enligt 9 kap. 4 § SoL om den enskilde saknar betalningsförmåga. Avgift utgår för närvarande enligt vad som gäller vid placering som inte är missbruksvård. Avgift vid placering på skyddat boende på grund av våld i nära relation upphör den 1 juli 2023.
Hem för viss annan hel-dygnsvård (korttidsboende)	Hem för viss annan hel-dygnsvård (korttidsboende) enligt 7 kap. 1 § 3 socialtjänstlagen (SoL), för personer med omvårdnadsbehov	158 kr/dag för boendeabonnemang (kost mm) enligt 8 kap. 2 § SoL. 79 kr/dag för service, omvårdnad och hälso- och sjukvård enligt 8 kap. 2 § SoL. Avdrag när all kost inte ingår görs med 20 % för frukost, 30 % för lunch och 50 % för middag.	Avgiften är fastställd av kommunfullmäktige. Justeras enligt index den 1 januari varje år. Avgiften är fastställd av kommunfullmäktige. Justeras enligt index 1 januari varje år. Bestämmelser om förbehållsbelopp samt högkostnadsskydd (maxtaxa) enligt 8 kap. SoL tillämpas. År 2023 är maxtaxan för service, omvårdnad och hälso- och sjukvård 2 359 kr per månad. Avgiften gäller från den 1 november 2023.
Familjerådgivning		300 kr per samtal med stöd av 8 kap. 2 § SoL.	
Familjestöd	Hemmabaserad insats till föräldrar som har behov av stöd på grund av fysisk eller psykisk ohälsa, social problematik.	Avgiften tas ut enligt samma bestämmelser som hemtjänst. Maxtaxa år 2023 uppgår till 2 359 kr per månad.	Avgift för familjestöd upphör den 1 juli 2023.

Konsekvenser för barn

Barn som lever i familjer där det förekommer våld är en särskilt utsatt grupp. Att personer med barn som utsätts för våld har möjlighet att få hjälp och stöd i form av skyddat boende är därför betydelsefullt också för barnen. En familjs ekonomiska utsatthet påverkar barnen. Att ta bort avgift vid skyddat boende bedöms påverka barn positivt.

Att ta bort avgift för familjestöd bedöms påverka barn positivt. Nuvarande avgift kan innebära att familjer tackar nej trots behov, vilket påverkar barn negativt.

Stabila och sunda relationer mellan barns föräldrar/vårdnadshavare har stor betydelse för barns hälsa och utveckling. Att nämnden har en avgift för familjerådgivning som inte avhåller föräldrar/par att söka hjälp vid problem och kriser har stor betydelse för barn.

Konsekvenser för jämställdhet

Jämställdhetspolitikens övergripande mål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Våld i nära relation är ett stort samhällsproblem och konsekvenserna för enskilda personer som utsätts är omfattande. Personer som utsätts för våld i nära relation kan vara i behov av placering på skyddat boende.

När det gäller våld i nära relation så drabbas kvinnor i betydligt högre utsträckning än män. Avgifter vid placering på skyddat boende påverkar därför i större utsträckning kvinnor än män.

Fler män än kvinnor är placerade för vård och behandling för missbruk. Placeringar som sker på grund av hemlöshet är mer förekommande bland män än bland kvinnor. Avgifter för placering på hem för vård och behandling av missbruk likväl placeringar som görs av andra skäl än missbruk påverkar därför i större utsträckning män än kvinnor.

Konsekvenser ur ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att förslaget att ta bort avgift vid placering på skyddat boende har små ekonomiska konsekvenser för nämnden. Ett mindre antal av de personer som placeras på skyddat boende betalar avgift och i en del av fall är avgiften dessutom nedsatt.

Att ta bort avgiften för familjestöd bedöms inte påverka nämndens ekonomi i någon större utsträckning. En mindre andel av familjerna betalar avgift.

En mindre andel av de personer som placeras för missbruksbehandling eller på boenden av andra skäl betalar avgift. Förslagen sänkning av avgiften för kost bedöms inte påverka nämndens ekonomi i någon större utsträckning. Hur den förändrade avgiften för placering på korttidsboende kommer påverka ekonomin är inte möjligt att bedöma.

Införandet av tillsynsavgift för tobaksfria nikotinprodukter bedöms påverka nämndens ekonomi positivt.

Ansvariga

Madeleine Moberg Enhetschef

Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef